

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียน
สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเขตตรวจราชการที่ 18

School Administration in Accordance with Good Governance affecting
the Quality of the Schools under the Educational Inspection Area 18

นิพนธ์ สร้อยสุวรรณ *

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียน วิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียน และ 2) ศึกษาปัจจัยคัดสรรการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียนและศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 จำนวน 590 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 พบว่าในภาพรวม องค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลมีผลต่อคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่าอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบเช่นเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบจากตัวแปรอิสระทั้งหมด 118 ตัวแปร เหลือทั้งหมด 72 ตัวแปร โดยมี 9 องค์ประกอบที่สำคัญ ประกอบด้วย (1) หลักการบริหารจัดการ (2) หลักคุณธรรม (3) หลักการมีส่วนร่วม (4) หลักความคุ้มค่า (5) หลักการสำนึกแห่งความรับผิดชอบ (6) หลักนิติธรรม (7) หลักความโปร่งใส (8) หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ (9) หลักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3) ผลการศึกษาปัจจัยคัดสรร พบว่ามีปัจจัยคัดสรรที่สามารถอธิบายความแปรปรวนหรือทำนายการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวนรวมทั้งสิ้น 15 ปัจจัย **คำสำคัญ:** การบริหารสถานศึกษา; หลักธรรมาภิบาล; คุณภาพ

Abstract

The research was purposed to study the situation of school administration in accordance with Good Governance affecting the quality of the schools. Moreover, it was also aimed to analyze the factors of school administration in accordance with Good Governance affecting the quality of the schools, to study the factors which influence against the school administration in accordance with Good Governance affecting the quality of the schools and to present the guidelines for school administration in accordance with Good Governance affecting the quality of the schools. The sample groups are school directors, teachers and the basic education

* นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาองค์กร มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา และผู้อำนวยการโรงเรียนวังเมืองชนประสิทธิ์วิทยาคม อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

committees under the Educational Inspection Area 18. The questionnaire was designed to collect the data from 590 people. The results of this research stated that: 1) The situation of school administration in accordance with Good Governance in conclusion is at the high level and in details are at high level as well. 2) The 118 independent variables were analyzed to be 72 factors in 9 components of school administration in accordance with Good Governance affecting the quality of the schools they are Management, Ethics, Participation, Value for Money, Accountability, Rule of Law, Transparency, Human Resource Development and Information Technology and Communication. 3) 15 factors influence against the school administration in accordance with Good Governance affecting the quality of the schools can predict the quality of the schools by significant at the .05.

Keywords: Schools Management; Good governance; Quality

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันก่อนมีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: ออนไลน์) ได้สรุปการพัฒนาธรรมาภิบาลในสังคมไทยที่ผ่านมาว่า มีความก้าวหน้ามาโดยลำดับ ภาคราชการไทยเริ่มปรับตัวก้าวสู่ความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ภาพลักษณ์ธรรมาภิบาลของภาคเอกชนไทยดีขึ้นในสายตาของต่างประเทศ จากความตระหนักและตื่นตัวในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ระดับความโปร่งใสของประเทศไทยจากมุมมองของนักธุรกิจต่างชาติขยับตัวอยู่ในระดับดีขึ้น จากอันดับที่ 66 เมื่อปี พ.ศ.2547 ขยับขึ้นเป็นลำดับที่ 59 ในปี พ.ศ.2548 และอยู่ในระดับปานกลางของกลุ่มประเทศตัวอย่างที่ทำการสำรวจ แต่ความโปร่งใสก็ยังมีคะแนนไม่สูงมากนัก โดยอยู่ในระหว่าง 3.0-3.8 ในตลอดช่วงปี พ.ศ.2541-2549 ดังนั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 จึงได้กำหนดเป้าหมายด้านธรรมาภิบาล โดยมุ่งให้ธรรมาภิบาลของประเทศดีขึ้น โดยกำหนดให้มีคะแนนภาพลักษณ์ความโปร่งใสอยู่ที่ 5.0 ระบบราชการมีขนาดที่เหมาะสมและมีการดำเนินงานที่คุ้มค่าเพิ่มขึ้น ลดกำลังคนภาคราชการส่วนกลางให้ได้อย่างละ 10 ภายในปี พ.ศ. 2554 นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีธรรมาภิบาลในภาคธุรกิจเอกชนเพิ่มขึ้น ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดเก็บรายได้และพึ่งตนเองมากขึ้น และภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง รู้สิทธิหน้าที่และมีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งด้านการตัดสินใจและรับผิดชอบในการบริหารจัดการประเทศ รวมทั้งมีการศึกษาวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ในด้านวัฒนธรรมประชาธิปไตย วัฒนธรรมธรรมาภิบาล และวัฒนธรรมสันติวิธี จำนวนปีละไม่ต่ำกว่า 20 เรื่อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550: ออนไลน์)

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ได้กำหนดความหมายของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไว้ใน มาตรา 6 ความว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย คือ เกิดประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการและมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ” ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่

ดี พ.ศ.2542 ได้กำหนดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไว้ 6 หลัก ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 (ราชกิจจานุเบกษา, 2550: 22) มาตรา 78 (4) บัญญัติให้รัฐต้อง “พัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ” และ (5) รัฐต้อง “จัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นเพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไป อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน”

จากผลการวิจัยของ ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ (2547) ซึ่งศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี ของสถาบันพระปกเกล้า ตามโครงการวิจัย “การศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี” มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 โดยดำเนินการภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้ได้ตัวชี้วัดแบ่งเป็น 2 มิติ คือ มิติด้านการบริหารจัดการที่ดีที่ครอบคลุมหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) 6 ประการและมิติด้านการบริหารรัฐกิจแนวใหม่ (New Public Management) ซึ่งประกอบด้วยหลักการใหม่เพิ่มเติมอีก 4 หลักการที่สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 รวมเรียกว่า “ทศธรรม” (10 Principles of Good Governance) มี 10 หลักการ คือ (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักการมีส่วนร่วม (5) หลักการสำนึกแห่งความรับผิดชอบ (6) หลักความคุ้มค่า (7) หลักการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (8) หลักการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (9) หลักการบริหารจัดการ และ (10) หลักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สถานศึกษาซึ่งมีบทบาทและหน้าที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล ทั้งในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีหน้าที่พัฒนาคนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่กำลังปรับตัวตามหลักธรรมาภิบาล และในฐานะเป็นองค์กรหนึ่งของสังคมที่ต้องนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้ในการดำเนินภารกิจขององค์กร จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้อย่างถูกต้อง มีความเข้าใจ และมีการปฏิบัติที่ชัดเจน เกิดผลต่อภารกิจขององค์กรและสนองต่อหลักธรรมาภิบาล เพราะถ้าสถานศึกษาไม่สามารถปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี ก็จะไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และปลูกฝังแนวคิดตามหลักธรรมาภิบาลแก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้การพัฒนาสังคมตามหลักธรรมาภิบาล ไม่ประสบผลสำเร็จในที่สุด อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะได้มีการประกาศใช้หลักธรรมาภิบาลมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว แต่การนำหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติในสถานศึกษายังไม่มีความชัดเจน จะมีการปฏิบัติบางเรื่องที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติตามกลไกที่มีระเบียบกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น เช่น การให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนว่าได้นำหลักธรรมาภิบาลแต่ละหลักมาปรับใช้ในการกิจขององค์กรอย่างไรและในส่วนใดบ้าง

ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาที่สำคัญในการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในสถานศึกษา คือ ขาดรูปแบบที่ชัดเจน สอดคล้องภารกิจของสถานศึกษา และสภาพของสถานศึกษา เพราะหลักธรรมาภิบาลที่กำหนดไว้ มีลักษณะกว้างๆ ให้องค์กรทั่วไปนำไปปรับใช้ สถานศึกษาจึงต้องนำหลักดังกล่าวไปปรับใช้ เช่นเดียวกัน แต่การจะนำไปปรับใช้ในรูปแบบใดนั้นยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการ

พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

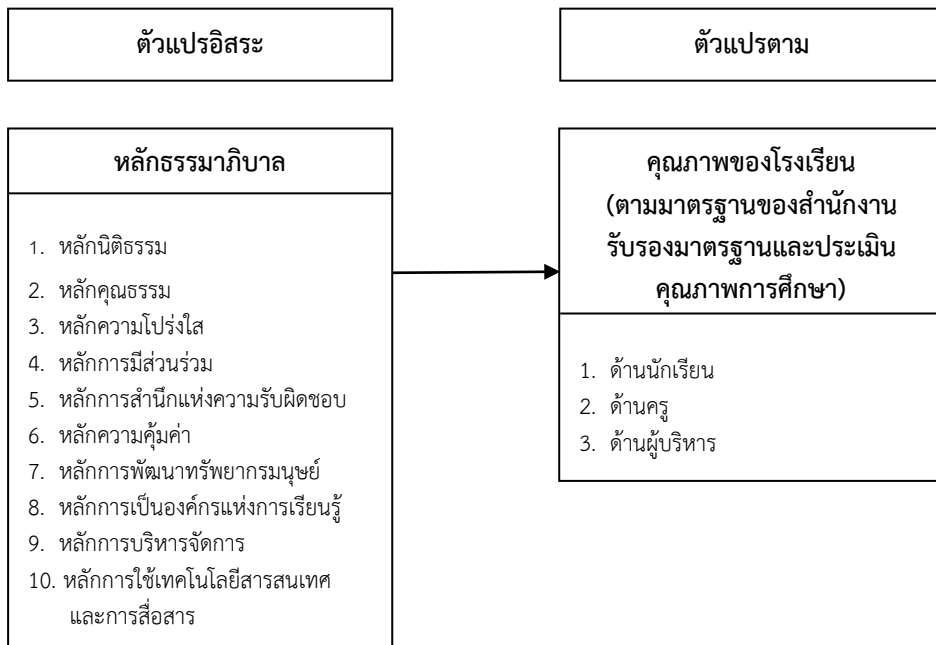
1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18
2. เพื่อวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18
3. เพื่อศึกษาปัจจัยคัดสรรการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ คือ

1. สามารถนำแนวทางการศึกษาปัจจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 ไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยในเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ หรือใช้เป็นแนวคิดประกอบการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ได้
2. โรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 ที่ได้ค้นพบจากการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพนักเรียนในความรับผิดชอบได้
3. โรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 สามารถนำแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 ไปปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพสูงขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร ได้แก่ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบุคลากรครูในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ที่ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ เขตตรวจราชการที่ 18 ในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตรและอุทัยธานี ซึ่งประกอบด้วย กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 19,383 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1,569 คน และ ครูผู้สอนจำนวน 17,497 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 38,449 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบุคลากรครูในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ที่ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ เขตตรวจราชการที่ 18 ซึ่งประกอบด้วย กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 381 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p.608) ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) แต่เนื่องจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สอดคล้องกับจำนวนปัจจัยที่ศึกษาและเทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ที่ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 เท่าของตัวแปร ซึ่งมีตัวแปรจำนวน 118 ตัวแปร (De Vellis, 1991: 112) ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมทั้งสิ้นรวมจำนวน 590 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยสามารถสรุปได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนเอกสาร เพื่อค้นหาตัวแปร โดยทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสรุปเป็นข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) จำนวน 3 กลุ่ม รวม 24 คน และนำผลการสนทนากลุ่มที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย มาจัดกลุ่มและจำแนกตัวแปรเพื่อนำไปเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คนประกอบการพิจารณาคัดเลือกปัจจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi) จำนวน 3 รอบ โดยรอบที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รอบที่ 2 และรอบที่ 3 วิเคราะห์โดยการหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter Quartile Range) โดยกำหนดเกณฑ์ค่ามัธยฐาน ซึ่งแสดงถึงการตัดสินใจตัดความหมายของคำตอบของผู้เชี่ยวชาญและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ซึ่งแสดงถึงความสอดคล้องของคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ และเกณฑ์การตัดสินใจเลือกปัจจัยมาใช้ เพื่อทำแบบสอบถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามชนิดปลายปิด 7 ระดับ แบบสเกลความต่างทางศัพท์ (Semantic differential scale) ตามเทคนิคของออสกู๊ด (Osgood) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546: 211-212) แล้วนำไปหาคุณภาพคือ (1) หาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่าค่า IOC แต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.06-1.00 และ (2) หาความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปลองใช้กับกลุ่มประชากรที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนอนุบาลชัยนาท จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.981-0.982

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 16 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2554 ถึง วันที่ 1 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 โดยส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 390 ชุด และได้รับตอบกลับมาก็คิดเป็นร้อยละ 100

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลในการวิจัย

วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

วิเคราะห์สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 ด้วย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

วิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Analysis) และหมุนแบบอโรทอนอลแบบวาริเมกซ์ (Varimax Orthogonal Rotation) และพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .50 ขึ้นไปเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบที่สำคัญและแต่ละองค์ประกอบจะต้องมีตัวแปรที่สำคัญไม่น้อยกว่า 3 ตัวแปร

วิเคราะห์ปัจจัยคัดสรรการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 ด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปการวิจัยผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 คือศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 ในภาพรวมพบว่า องค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลมีผลต่อคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละหลักสรุปได้ดังนี้

1.1 ตัวแปรต้น คือ องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 10 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการสำนึกแห่งความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักการบริหารจัดการ และหลักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 5.81, 5.86, 5.68, 5.68, 5.80, 5.62, 5.86, 5.76, 5.81 และ 5.67 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่ใช้ในการศึกษาของแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ทุกรายข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ยกเว้น หลักนิติธรรม มีเพียง 1 ตัวแปรที่อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ตัวแปรตาม พบว่า ระดับคุณภาพของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 จำนวน 3 ด้าน ตามผลการประเมินโรงเรียนของ สมศ.รอบที่สอง พบว่า ด้านนักเรียนโรงเรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง ไม่มีโรงเรียนใดมีคุณภาพอยู่ในระดับต่ำที่สุด แต่มีคุณภาพนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ 4 โรงเรียน ด้านครู ส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง ไม่มีโรงเรียนใดมีคุณภาพอยู่ในระดับต่ำที่สุด แต่มีคุณภาพครูอยู่ในระดับต่ำ 1 โรงเรียน และด้านผู้บริหาร ส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง มีโรงเรียนที่มีคุณภาพด้านผู้บริหารอยู่ในระดับต่ำที่สุด 3 โรงเรียน

2. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 คือวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเพียงพอของข้อมูลแบบ ไทเซอร์-เมเยอร์-โอลกิน (Kaiser-Mayer-Olkin Sampling Adequacy or KMO) เท่ากับ 0.979 และผลที่ได้สรุปได้เป็น 9 องค์ประกอบ สามารถทำนายความแปรปรวนได้ร้อยละ 69.844 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และผลการวิจัยสรุปได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และร้อยละสะสมของความแปรปรวนขององค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ร้อยละความแปรปรวน	ร้อยละสะสมความแปรปรวน
1. หลักการบริหารจัดการ	69.844	59.190	59.190
2. หลักคุณธรรม	3.660	3.102	62.292
3. หลักการมีส่วนร่วม	2.418	2.049	64.342
4. หลักความคุ้มค่า	1.866	1.582	65.923
5. หลักการสำนึกแห่งความรับผิดชอบ	1.832	1.553	67.476
6. หลักนิติธรรม	1.660	1.407	68.883
7. หลักความโปร่งใส	1.496	1.268	70.151
8. หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	1.181	1.000	71.151
9. หลักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	1.169	.990	72.142

องค์ประกอบที่ 1 หลักการบริหารจัดการ จำนวน 22 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .507-.676

องค์ประกอบที่ 2 หลักคุณธรรม จำนวน 13 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ .507-.641

องค์ประกอบที่ 3 หลักการมีส่วนร่วม จำนวน 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .516-.647

องค์ประกอบที่ 4 หลักความคุ้มค่า จำนวน 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .527-.672

องค์ประกอบที่ 5 หลักการสำนึกแห่งความรับผิดชอบ จำนวน 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบตั้งแต่ .538-.597

องค์ประกอบที่ 6 หลักนิติธรรม จำนวน 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .577-.763

องค์ประกอบที่ 7 หลักความโปร่งใส จำนวน 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .546-.601

องค์ประกอบที่ 8 หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .527-.653

องค์ประกอบที่ 9 หลักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .510-.590

3. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 3 คือศึกษาปัจจัยคัดสรรการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 ผลการวิจัยพบว่า

3.1 หลักการบริหารจัดการ มีปัจจัยสำคัญ 4 ใน 22 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน โดยทั้ง 4 ปัจจัยดังกล่าวสามารถทำนายการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 64.90 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และพบว่าปัจจัยทำนายที่ดีที่สุดคือ บุคลากรมีการทำงานเป็นทีม โดยปัจจัยนี้เพียงปัจจัยเดียวสามารถทำนายตัวแปรตามคือ การบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 53 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.2 หลักคุณธรรม มีปัจจัยสำคัญ 6 ใน 13 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน โดยทั้ง 6 ปัจจัยดังกล่าวสามารถทำนายการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 65 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และพบว่าปัจจัยทำนายที่ดีที่สุดคือ นำระบบคุณธรรมมาใช้ในการบริหารงานบุคลากร โดยปัจจัยนี้เพียงปัจจัยเดียวสามารถทำนายตัวแปรตามคือ การบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 47.60 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.3 หลักการมีส่วนร่วม มีปัจจัยสำคัญ 5 ใน 8 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน โดยทั้ง 5 ปัจจัยดังกล่าวสามารถทำนายการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 14.50 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และพบว่าปัจจัยทำนายที่ดีที่สุดคือ กำหนดช่องทาง วิธีการประสานงานที่หลากหลายของหน่วยงานต้นสังกัดกับโรงเรียน โดยปัจจัยนี้เพียงปัจจัยเดียวสามารถทำนายตัวแปรตามคือ การบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 52.50 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.4 หลักความคุ้มค่า มีปัจจัยสำคัญ 3 ใน 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน โดยทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าวสามารถทำนายการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 56.90 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และพบว่าปัจจัยทำนายที่ดีที่สุดคือ นำผลการประเมินระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศมาปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานเป็นระยะ โดยปัจจัยด้านนี้เพียงด้านเดียวสามารถทำนายตัวแปรตามคือ การบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 53.80 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.5 หลักการสำนึกแห่งความรับผิดชอบ มีปัจจัยสำคัญ 2 ใน 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน โดยทั้ง 2 ปัจจัยดังกล่าวสามารถทำนายการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 49.20 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และพบว่าปัจจัยทำนายที่ดีที่สุดคือ รายงานผลการประเมินเป้าหมาย ผลผลิต ตามข้อตกลงการปฏิบัติงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด โดยปัจจัยนี้เพียงปัจจัยเดียวสามารถทำนายตัวแปรตามคือ การบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 44.90 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.6 หลักนิติธรรม มีปัจจัยสำคัญ 3 ใน 6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน โดยทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าวสามารถทำนายการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 44.80 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และพบว่าปัจจัยทำนายที่ดีที่สุดคือ จัดซื้อจัดจ้างวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่เน้นประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยปัจจัยนี้เพียงปัจจัยเดียวสามารถทำนายตัวแปรตามคือ การบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 33.70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.7 หลักความโปร่งใส มีปัจจัยสำคัญ 3 ใน 5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน โดยทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าวสามารถทำนายการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของ

โรงเรียนได้ร้อยละ 62.10 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และพบว่าปัจจัยทำนายที่ดีที่สุดคือ ประชาสัมพันธ์กิจการของโรงเรียนผ่านสื่อต่างๆให้บุคคลภายในและภายนอกทราบ โดยปัจจัยนี้เพียงปัจจัยเดียวสามารถทำนายตัวแปรตามคือ การบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 51.60 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.8 หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีปัจจัยสำคัญ 4 ใน 5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน โดยทั้ง 4 ปัจจัยดังกล่าวสามารถทำนายการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 44.90 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และพบว่าปัจจัยทำนายที่ดีที่สุดคือ จัดให้มีระบบการทดสอบทางการศึกษาแก่ผู้เรียนด้วยความยุติธรรม โดยปัจจัยนี้เพียงปัจจัยเดียวสามารถทำนายตัวแปรตามคือ การบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 31.50 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.9 หลักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีปัจจัยสำคัญ 3 ใน 5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน โดยทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าวสามารถทำนายการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 51.20 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และพบว่าปัจจัยทำนายที่ดีที่สุดคือ นำเทคโนโลยีไปใช้จริงในการบริหาร โดยปัจจัยนี้เพียงปัจจัยเดียวสามารถทำนายตัวแปรตามคือ การบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 44.20 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 ในประเด็นสำคัญดังนี้

1. จากผลการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 ซึ่งพบว่าในภาพรวม องค์ประกอบหลักธรรมาภิบาล มีผลต่อคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบเช่นเดียวกัน โดยหลักคุณธรรมและหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีผลต่อคุณภาพการศึกษามากกว่าองค์ประกอบอื่น ส่วนหลักความคุ้มค่า มีผลต่อคุณภาพการศึกษาน้อยกว่าองค์ประกอบอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2547) ได้นำเสนอรายละเอียดของการพัฒนาดัชนีวัดธรรมาภิบาลบนพื้นฐานของหลักคุณธรรม ประกอบด้วย 3 ดัชนีวัด คือ หน่วยงานปลอดการทุจริต หน่วยงานปลอดจากการทำผิดวินัย และหน่วยงานปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ องค์ประกอบของคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากการคอร์รัปชันมีน้อยลง การฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือคอร์รัปชันโดยรวม หมายถึง การทำให้เสียหาย การทำลายหรือการละเมิดจริยธรรม ธรรมเนียมปฏิบัติและกฎหมายสำหรับพิษภัยของคอร์รัปชันได้สร้างความเสียหายและเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลในทางลบต่อคุณธรรมของการบริหารจัดการอย่างร้ายแรง จึงควรพิจารณา เรื่องของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างโจ่งแจ้งหรือไม่ ปฏิบัติตามกฎหมายน้อยลง ปลอดจากการปฏิบัติที่น้อยกว่าหรือไม่ดีเท่าที่กฎหมายกำหนดหรือปฏิบัติ เช่นนี้น้อยลง ปลอดจากการปฏิบัติที่มากกว่า กฎหมายกำหนดหรือปฏิบัติเช่นนี้น้อยลงและปลอดจากการปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย แต่ใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายหรือปฏิบัติเช่นนี้น้อยลง สอดคล้องกับรายงานธรรมาภิบาลประจำปี พ.ศ.2550 ว่าด้วยเรื่องดัชนีธรรมาภิบาลโลกระหว่างปี พ.ศ.2539-2549 ของธนาคารโลก (2550: ออนไลน์) ซึ่งสร้างและปรับปรุงดัชนีธรรมาภิบาลโลก (Worldwide Governance Indicators: WGI) ให้ครอบคลุม มากที่สุดสำหรับทุกประเทศ และสอดคล้องกับ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย เรื่องปัญหาและการพัฒนาความพร้อมในการบริหารจัดการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของกรุงเทพฯ มหานครของ สุภักดิ์ ศรีสนั่น (2548) ว่าควรให้ความสำคัญกับหลักคุณธรรม โดยปลูกฝังจิตสำนึกข้าราชการ ให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ดังนั้น แสดงว่าหลักคุณธรรมมีความสำคัญต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของสถานศึกษา ส่วนหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สอดคล้องกับ สุชาติ การสมบัติ (2544) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบในโมเดลกระบวนการปฏิรูปโรงเรียนโดยใช้การบริหารฐานโรงเรียน: การวิเคราะห์และสังเคราะห์รายงานของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโมเดลกระบวนการปฏิรูปโรงเรียน โดยการบริหารฐานโรงเรียนกับคุณภาพของโรงเรียน สรุปได้ว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า องค์ประกอบด้านพฤติกรรมของครูในโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญต่อคุณภาพของโรงเรียน และองค์ประกอบด้านกระบวนการตัดสินใจและกลยุทธ์การดำเนินการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญต่อคุณภาพของโรงเรียน โดยส่งผ่านองค์ประกอบด้านพฤติกรรมของครูในโรงเรียน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น จะมุ่งเน้นเพียงความคุ้มค่ามากเกินไปอาจไม่สามารถทำให้มีคุณภาพมากขึ้นได้ เพราะกระบวนการผลิตด้านการศึกษาแตกต่างจากกระบวนการผลิตหรือแปรรูปวัตถุทั่วไป ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการศึกษาคือบุคลากรที่ต้องมีทั้งความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมจรรยาบรรณ อีกทั้งวัตถุดิบในการผลิตซึ่งได้แก่นักเรียนก็มีความแตกต่างและมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องที่ซับซ้อนมาก นอกจากนี้ ผลของการจัดการศึกษายังมีลักษณะเป็นนามธรรม มีทั้งผลระยะสั้นและผลระยะยาว ยากต่อการประเมินมูลค่าเป็นความคุ้มค่าได้ ดังนั้นผลของการวิจัยนี้จึงแสดงให้เห็นว่าหลักคุณธรรมและหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีผลต่อคุณภาพการศึกษามากกว่าหลักความคุ้มค่า

2. จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 จากตัวแปรอิสระทั้งหมด 118 ตัวแปร นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้ทำการหมุนทั้งหมด 20 รอบ สกัดออกไป 46 ตัวแปรที่ไม่เข้าเกณฑ์ที่กำหนดสุดท้ายเหลือทั้งหมด 72 ตัวแปร โดยมี 9 องค์ประกอบที่สำคัญ เมื่อเรียงตามลำดับผลการวิเคราะห์ประกอบด้วย หลักการบริหารจัดการ หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่าหลักการสำนึกแห่งความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และหลักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร องค์ประกอบของแนวทางที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ บรรจง เจริญสุข (2552) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตจังหวัดภาคใต้ตอนบน และพบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วยหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2547) ซึ่งศึกษาและพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดีของสถาบันพระปกเกล้า ตามโครงการวิจัย “การศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี” มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 โดยดำเนินการภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้ได้หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 เรียกว่า “ทศธรรม” (10 Principles of Good Governance) มี 10 หลักการ คือ หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักคุณธรรม (Ethics) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักการสำนึกแห่งความรับผิดชอบ (Accountability) หลักความคุ้มค่า (Value for Money) หลักการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development)

หลักการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) หลักการบริหารจัดการ (Management) หลักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information Technology and Communication) แตกต่างเพียงแนวทางที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไม่มีองค์ประกอบเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากตัวแปรย่อยขององค์ประกอบนี้ได้ไปรวมอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆ แล้ว ความสอดคล้องระหว่างแนวทางที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีลักษณะที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันชัย เมฆจันทิก (2554) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลของเรือนจำและทัณฑสถานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการเรือนจำและทัณฑสถาน มีตัวแปรที่สามารถอธิบายความผันแปรได้จำนวน 7 องค์ประกอบคือ หลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรม หลักการทำงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม และหลักความพร้อมรับผิด ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลการบริหารจัดการเรือนจำและทัณฑสถานโดยรวมได้ร้อยละ 75.2 ($R^2 = .752$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลของเรือนจำและทัณฑสถานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. จากผลการศึกษาปัจจัยคัดสรรการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 ซึ่งพบว่า หลักคุณธรรมมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนหรือทำนายการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้มากกว่าหลักอื่นๆ คือ สามารถทำนายได้ ร้อยละ 65 โดยมีปัจจัยคัดสรรที่สำคัญ คือ นำระบบคุณธรรมมาใช้ในการบริหารงานบุคลากร รองลงมา คือ หลักการบริหารจัดการที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนหรือทำนายการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ร้อยละ 64.90 โดยมีปัจจัยคัดสรรที่สำคัญคือ บุคลากรมีการทำงานเป็นทีม ส่วนหลักอื่นๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบก็สามารถทำนายการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้ทุกองค์ประกอบเช่นเดียวกัน โดยมีปัจจัยคัดสรรที่สามารถอธิบายความแปรปรวนหรือทำนายการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวนรวมทั้งสิ้น 15 ปัจจัย แสดงว่าทุกองค์ประกอบที่วิเคราะห์ไว้สามารถทำนายการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 ได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา ซึ่งกล่าวว่าหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษามี 5 ด้าน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2543: 3) (1) ปฏิรูประบบการศึกษา ให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย (2) ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญแก่หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น เนื้อหาสาระวิธีการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน (3) ปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งหน่วยงานรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน โดยเน้นการกระจายอำนาจ (4) ปฏิรูปครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยถือว่าเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง เน้นมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และ (5) ปฏิรูปทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้เพื่อจัดการศึกษา จัดสรรทรัพยากรให้ถึงผู้เรียนอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม มีแบบการบริหารทรัพยากรที่มีความคล่องตัวอย่างมีประสิทธิภาพตรวจสอบได้นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล สมัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีซึ่งได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2551 ซึ่งนโยบายการศึกษาได้

กำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต รวม 8 ประการ ดังนี้ (1) ปฏิรูปการศึกษา ทั้งระบบโดยปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการ (2) ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา การศึกษาทั้งระบบโดยมุ่งเน้นในระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษาเพื่อให้สนองต่อความต้องการด้าน บุคลากรของภาคเศรษฐกิจ (3) พัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้ครูดี ครูเก่ง มี คุณธรรม มีคุณภาพและมีวิทยฐานะสูงขึ้นควบคู่ไปกับการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เน้นการ พัฒนาเนื้อหาสาระและบุคลากรให้พร้อมรองรับและใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้ อย่างคุ้มค่า (4) จัดให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปี ตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษา ตอนปลาย พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรมใน โอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทั้งผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะ ยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม รวมทั้งยกระดับการพัฒนา ศูนย์เด็กเล็กในชุมชน (5) ยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาไปสู่ ความเป็นเลิศ (6) ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการกองทุนให้ก้าวหน้าเพื่อการศึกษา (7) ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชน ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงสร้างสรรค์ อย่างชาญฉลาด เพื่อ เสริมสร้างการเรียนรู้ และ (8) เร่งรัดการลงทุนด้านการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีบูรณาการในทุกระดับ การศึกษาและในชุมชน

ข้อเสนอแนะของงานวิจัย

1. สถานศึกษาควรนำตัวแปรต่างๆ ในองค์ประกอบทั้ง 9 องค์ประกอบไปใช้เป็นตัวชี้วัดเพื่อ ประเมินการดำเนินงานของโรงเรียน
2. สถานศึกษาสามารถนำองค์ประกอบทั้ง 9 องค์ประกอบไปปรับใช้เป็นยุทธศาสตร์การ บริหารของโรงเรียนเพื่อส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียนได้
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของ โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 โดยนำองค์ประกอบหลักและตัวแปรที่ได้จากการ วิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนารูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาเป็นรายด้าน เช่น ด้านครู ด้านการบริหาร ด้านนักเรียน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ดุชนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์และสนับสนุนอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย รังสีนนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ ประเสริฐศรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เทพ จันทสุวรรณ ที่ ปรึกษาดุชนิพนธ์ ที่กรุณาตรวจสอบและให้การช่วยเหลือในประเด็นทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้ จนสำเร็จอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือวิจัยทุกท่านได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันทศิริลา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ เทียนขาว ดร.บัณฑิต ศรีพุทธางกูร ดร.พิชญ์ ตูลสุข และ ดร.วสันต์ นาวเหนียว ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดที่ดีในการ ปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการศึกษาทุกท่านที่ให้ข้อคิดเห็นตามเทคนิค เดลฟาย ตลอดจนผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 18 ที่กรุณาอนุญาตให้ดำเนินการ จัดเก็บข้อมูลในการวิจัย พร้อมให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการให้ข้อมูลสำหรับการจัดทำดุชนิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วง ได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ภาษาต่างประเทศ

DeVellis, B. (1991). *Scale development*. Newbury park, CA: SAGE Publications.

Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities", *Psychological Measurement*: 607-610.

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามแนว พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ. (2547). *โครงการวิจัยการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดี*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

บรรจง เจริญสุข. (2552). *การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตจังหวัดภาคใต้ตอนบน*. คุชกุณิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รัฐธรรมนูญปกครองราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550. (24 สิงหาคม 2550).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542. (2542).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 63 ง.

วันชัย เมฆจันทิก. (2554). *รูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลของเรือนจำและทัณฑสถานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. คุชกุณิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารพัฒนาองค์กร มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา.

สุชาติ การสมบัติ. (2544). *การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบในโมเดลการปฏิรูปโรงเรียน โดยใช้การบริหารฐานโรงเรียน การวิเคราะห์และสังเคราะห์รายงานของโรงเรียน โครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชกุณิบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: สามลดาสุภักดิ์ ศรีสนั่น. (2548). *ปัญหาและการพัฒนาความร่วมมือในการบริหารจัดการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน). (2551). *มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (2549-2553)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์กรมหาชน).

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ธนาคารโลก. (2550). *รายงานธรรมาภิบาลประจำปี 2550 ว่าด้วยเรื่องดัชนีธรรมาภิบาลโลกระหว่างปี 2539-2549*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2550 จาก <http://www.econ.worldbank.org>

- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *การพัฒนาธรรมาภิบาลในสังคมไทย*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2550 จาก <http://www.nesdb.go.th>.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . (2550). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554)*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.nesdb.go.th>. (21 เมษายน 2550)